

Toelichting

Artikel 2 Bijstand met terugwerkende kracht

Lid 1

Onder voorliggende voorziening wordt in deze ook verstaan een voorziening zoals IOAW, IOAZ, Bbz. Blijkt tijdens de behandeling van of na formele afwijzing van de desbetreffende aanvraag bij de eigen organisatie dat er geen recht bestaat op de IOAW, IOAZ of Bbz, wordt de aanvraag verder beoordeeld op grond van de Participatiewet waarbij als ingangsdatum de datum van het oorspronkelijke verzoek geldt. Moet belanghebbende zich eigenstandig melden na afwijzing van voorliggende voorziening, dan wordt de belanghebbende geacht dit te doen binnen een termijn van 14 dagen na afwijzing. Dit behoudens individuele omstandigheden.

Lid 2 IOAZ

Een belanghebbende kan een aanvraag IOAZ indienen tot drie maanden na beëindiging van het bedrijf. Tot nu mocht dat niet, als het bedrijf al was beëindigd dan had iemand 'pech'.

Lid 3 Bijzondere omstandigheden

Van bijzondere omstandigheden zoals bedoeld in lid 3 is sprake als het niet of niet tijdig melden *verschoonbaar* is. De grondslag voor wat bijzondere omstandigheden zijn, is te vinden in de uitwerking door de rechtspraak van de CRvB (en hebben een relatie met de Algemene beginselen van behoorlijk bestuur zoals het evenredigheidsbeginsel, zorgvuldigheidsbeginsel etc).

Er kan sprake zijn van bijzondere omstandigheden als het de belanghebbende niet te verwijten valt dat de aanvraag of melding te laat is gedaan. De omstandigheden zijn zo uitzonderlijk zijn dat zij rechtvaardigen af te wijken van de hoofdregel.

Voorbeelden hiervan zijn:

1. Onvermogen of onwetendheid die niet verwijtbaar is
2. De belanghebbende kon redelijkerwijs niet begrijpen dat hij bijstand kon of moest aanvragen.
3. De belanghebbende verkeerde in een geestelijke of psychische crisis (bijv. opname, depressie, verwardheid) waardoor hij geen aanvraag kon doen.
4. Er is sprake van ernstige gezondheidsproblemen (bijv. ziekenhuisopname, coma, langdurige verpleging).
5. Er was sprake van detentie in het buitenland, of iemand had geen feitelijke mogelijkheid contact te leggen met Senzer.
6. De vertraging kwam door omstandigheden buiten de macht van de aanvrager, of door foutieve informatie van een instantie zonder dat belanghebbende dit had kunnen weten.
7. Er was sprake van technische of administratieve fouten bij de melding (bijv. digitaal formulier niet goed geregistreerd).
8. Bij beëindiging van een relatie of kostendelerssituatie komt belanghebbende plotseling zonder middelen te zitten. Als hij direct daarna aanvraagt, kan in uitzonderingsgevallen terugwerkende kracht worden toegekend.

Bijstand met terugwerkende kracht is niet bedoeld voor het aflossen van schulden die zijn ontstaan terwijl de aanvrager nog over voldoende middelen beschikte (art. 13 lid 1 sub g Pw). Alleen als er feitelijk onvoldoende middelen waren in de maanden vóór de aanvraag, kan terugwerkende kracht op basis van individuele omstandigheden gerechtvaardigd zijn.

Individuele omstandigheden zoals bedoeld in lid 3 en lid 4

Het komt regelmatig voor dat inwoners zich pas melden voor een bijstandsuitkering wanneer zij geen geld meer hebben. Vaak hebben zij eerst geprobeerd werk te vinden of rond te komen van een beperkt inkomen. Alleen recht op uitkering vanaf de meldingsdatum kan deze mensen benadelen en staat haaks op het doel van de Participatiewet. Door bijstand met terugwerkende kracht toe te kennen, kunnen (grotere) schulden en betalingsachterstanden worden voorkomen.

Dit is niet alleen beter voor de inwoner, maar ook maatschappelijk en financieel voordeliger: schuldenproblematiek kost meer (schuldhulpverlening, trajecten) dan tijdige inkomensondersteuning.

Door de bevoegdheid en beoordelingsvrijheid te geven om in situaties die daarom vragen de bijstand eerder dan meldingsdatum toe te kennen, kan bestaansonzekerheid worden weggenomen.

Afwegingskader- vragen te stellen

1. Vanaf welke datum wordt bijstand met terugwerkende kracht gevraagd?
 - Hoe komt het dat de aanvraag niet eerder is ingediend?

Praktijkvoorbeeld: inwoner heeft na ontslag geprobeerd een nieuwe baan te vinden, daarbij ingeteerd op zijn spaargeld (onder het vrij te laten vermogen) maar moet uiteindelijk, wegens het uitblijven van werk, toch een beroep doen op bijstand.
2. Wat zijn de individuele omstandigheden?
 - Heeft de aanvrager aantoonbaar geprobeerd zelf in het levensonderhoud te voorzien?
 - Zijn er gegronde redenen waarom de aanvraag later is gedaan?
 - Heeft de aanvrager zich direct gemeld nadat de individuele omstandigheid is opgeheven?
3. Is bijstand over deze periode ook noodzakelijk?
 - Bijvoorbeeld door een inkomen dat onder de norm blijkt te zijn?
 - Of waren er feitelijk voldoende middelen (bijv. recht op een andere uitkering of voorziening, steun van familie, vrienden of reserves)?
4. Wat zijn de gevolgen van het wel/niet toekennen van bijstand met terugwerkende kracht?
 - Dreigen er betalingsachterstanden of schulden die voorkomen hadden kunnen worden?
 - Is het verstrekken van bijstand over de voorafgaande maanden redelijk en billijk?
5. Is er iets anders dat moet worden gemeld over de situatie in deze periode?

Bijstand met terugwerkende kracht op grond van individuele omstandigheden is mogelijk per 1 januari 2026. Dit betekent dat terugwerkende kracht mogelijk is tot 1 oktober 2025. Bij bijstand met terugwerkende kracht over een jaargrens heen kan het zijn dat er sprake is van een hoger verzamelinkomen wat invloed heeft op huurtoeslag, zorgtoeslag of WLZ-bijdragen.

Artikel 9 Bijstandsnorm jongere 18-21 jaar

Nieuwe wettelijke situatie

- Vanaf 1 januari 2026 is er sprake van een geharmoniseerde norm. Deze norm is voor jongeren die geen beroep kunnen doen op zijn onderhoudsrecht of de onderhoudsplicht van de ouders. De geharmoniseerde norm is hoger dan de huidige jongerennorm maar lager dan de norm voor een 21-jarige die in een gelijke situatie verkeerd.
- De jongmeerderjarige kan in ieder geval geen of onvoldoende beroep doen op zijn onderhoudsrecht als:
 - a. hij ouderloos is;
 - b. zijn ouders in het buitenland wonen en om die reden onbereikbaar zijn, dan wel anderszins onbereikbaar zijn;
 - c. hij buiten het gezinsverband van de ouder(s) is geplaatst in het kader van de verlengde Jeugdwet;
 - d. hij niet verantwoord nog langer bij de ouder(s) kan wonen (ernstig verstoorde relatie). “
- Het eventueel aanvullen van de bijstand tot aan de van toepassing zijnde norm voor een 21-jarige wordt geregeld via de **algemene bijstand** (artikel 20 lid 3 Pw).
- De mogelijkheid om aan te vullen via bijzondere bijstand komt te vervallen. Daarmee vervalt artikel 12 (bijzondere bijstand voor jongeren). Dit geldt overigens niet voor reeds toegekende of tot 1 januari 2026 toe te kennen aanvullende bijzondere bijstand. Dit recht blijft bestaan totdat de leeftijd van 21 jaar is bereikt of totdat de bijstand is beëindigd. Na terugkeer in de bijstand geldt de geharmoniseerde norm voor zover de leeftijd van 21 jaar nog niet is bereikt en er nog steeds sprake is van omstandigheden die aanvullende bijstand noodzakelijk maken.
- Voor jongeren in een instelling blijft bijzondere bijstand gelden (art. 13 lid 2 onder a en art. 35 Pw). Zij behoren niet tot de maatregel uit de Participatiewet in balans.

Naast de mogelijkheid tot het verhogen van bijstand, moet ook stil worden gestaan bij de optie tot het verlagen van bijstand.

De woonsituatie van de jongere kan hierbij bepalend zijn. Bij (tijdelijke) hoge woonkosten kan de aanvulling hoger en tot een toereikend niveau worden vastgesteld, bij lage woonkosten (zoals bij anti-kraak wonen of inwonend bij een familielid) kan de aanvulling lager worden vastgesteld.

Wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het op grond van artikel 18 Participatiewet afstemmen van bijstand (hoger of lager), dan is het belangrijk om dit goed te motiveren in de rapportage en de beschikking.

Uitleg

De ervaring leert dat uitwonende jongeren in de leeftijd van 18-21 jaar die een beroep doen op bijstand, veelal geen ondersteuning (kunnen) krijgen van hun ouders. Voor de kosten van levensonderhoud zijn zij aangewezen op voorzieningen zoals bijstand. De kosten die jongeren maken zijn veelal gelijk aan die van elke uitwonende, ongeacht leeftijd. Daarom ontvangen zij binnen onze regio veelal aanvullende bijstand tot de norm van een 21-jarige in een vergelijkbare situatie.

Voorbeeld indien vanaf 1 januari 2026 de wet wordt gevolgd

Alleenstaande, eigen huurwoning, geen medebewoners			
<i>Normbedragen 1 juli 2025</i>	Huidig		Vershil
Basisnorm	€ 337,98		
Aanvullende bijzondere bijstand tot aan norm 21 jaar	€ 1.031,08		
Aanvullende algemene bijstand, geharmoniseerde norm	€ -		
Totaal	€ 1.369,06		€ -310,83

- Het niet afstemmen van bijstand jongeren < 21 jaar leidt vanaf januari 2026 in onze regio tot een verschil van ongeveer **€300 per maand**. Dit is een forse inkomensdaling met mogelijk meer beroep op aanvullende voorzieningen en het ontstaan van schrijnende situaties.
- Individuele afweging of bijstand al dan niet moet worden afgestemd, blijft noodzakelijk vanuit het oogpunt van menselijke maat, **niet de regels maar de mens centraal**, vertrouwen en eenvoud. Hiermee voorkomen we dat jongeren verder in problemen geraken. Jongeren moeten volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.

Artikel 13 lid 3 Zoekperiode personen jongere dan 27 jaar

Van een kwetsbare jongeren is onder andere sprake in de volgende situaties:

- Jongeren die in een inrichting verblijven of recht hebben op opvang als bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo),
- Jongeren die uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding in een inrichting verbleven of recht hadden op opvang als bedoeld in de Wmo,
- Jongeren die uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding bij een pleegouder of in een gezinshuis verbleven als bedoeld in de Jeugdwet,
- Jongeren voor wie uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding een kinderschermingsmaatregel gold die werd uitgevoerd door een gecertificeerde instelling als bedoeld in de Jeugdwet, en
- Jongeren die niet zijn ingeschreven als ingezetene in de basisregistratie personen of die zonder woonadres, maar met een briefadres zijn ingeschreven in de basisregistratie personen.

- Jongeren aangemerkt als statushouders/inburgeraars die vanuit een AZC voor een eerste huisvesting worden geplaatst in één van onze gemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Helmond, Laarbeek of Someren.

Voor jongeren die niet vallen onder de bovengenoemde uitzonderingssituaties, ziet het dagelijks bestuur af van de vierweken zoektermijn indien bij de eerste beoordeling van de re-integratiemogelijkheden, bij het opstellen van het plan van aanpak, gemotiveerd en objectief blijkt dat sprake is van een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Deze beoordeling vindt plaats conform de definitiebepaling van 'grote afstand tot de arbeidsmarkt' zoals opgenomen in de re-integratieverordening dan wel participatieverordening van de betreffende gemeente.

Artikel 16 Tijdelijke ontheffing van een verplichting als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onderdelen a en c van de Participatiewet

Het uitgangspunt blijft dat mantelzorg een bijstandsrechtigde niet ontslaat van zijn of haar re-integratie / participatieverplichting. De Participatiewet in balans brengt echter meer ruimte met zich mee voor mantelzorg binnen de bijstandsverlening. Het bepalende criterium is de (intensieve) zorgbehoefte. Is er geen WMO/ WLZ/ AWBZ indicatie aanwezig of anderszins een bewijs omtrent het nodig hebben van intensieve zorg c.q. aangewezen zijn op mantelzorg, moet er een medisch advies worden opgevraagd alvorens te besluiten of er al dan niet sprake is van het verlenen van mantelzorg waarvoor tijdelijke ontheffing van de re-integratieverplichting kan worden verleend. Daarbij moet duidelijk zijn dat er geen of onvoldoende aanspraak kan worden gemaakt op voorzieningen.

In de besluitvorming is duidelijk aandacht voor:

1. (Intensieve) zorgbehoefte
2. Mantelzorg
3. Zorgtaken

Mantelzorg kan worden beschouwd als een vorm van maatschappelijke participatie. De tijdelijke ontheffing wordt gerelateerd aan de omvang van de mantelzorg. Mantelzorg kan bestaan naast (gedeeltelijke) re-integratieverplichting.